

Sesizarea ICCJ în legatura cu modificarea legislației penale care reglementează procedura de camera preliminară, la CCR

Curtea Constituțională a României dezbată, miercuri, sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în legatura cu o lege care aduce modificări Codului de procedura penală, prin care parlamentarii au instituit o procedură mai rapidă în faza de camera preliminară a proceselor în instanțe.

Legea a fost adoptată de Senat pe 16 martie și de Camera Deputaților pe 13 mai, fiind inițiată de 43 de deputați și senatori de la toate partidele.

Proiectul introduce mai multe modificări în Codul de procedura penală, printre care noi drepturi pentru victimele agresiunilor, însă ICCJ a atacat la CCR doar partea care se referă la procedura de camera preliminară.

Concret, proiectul votat în Parlament impune o procedură mai rapidă în faza de camera preliminară, pentru a nu mai depăși durata de maximum 60 de zile, cum se întâmplă în prezent.

Astfel, una dintre modificări se referă la art. 343, cu următorul cuprins: '(1) Durata procedurii în camera preliminară este de cel mult 60 de zile de la data înregistrării cauzei la instanța. (2) Pentru respectarea dispozițiilor alin. (1) judecătorul de camera preliminară are îndatorirea să ia din timp toate măsurile necesare pentru asigurarea apărării obligatorii, dacă este cazul, și pentru ca la termenul fixat procedura de citare să fie legal îndeplinită, iar soluționarea cererilor și excepțiilor să nu sufere amânare. (3) În cazul în care, deși procedura de citare este legal îndeplinită, soluționarea cererilor și excepțiilor nu se poate realiza la termenul stabilit potrivit dispozițiilor art. 344 alin. (4), judecătorul de camera preliminară acordă termen în continuare, fără citarea părților și a persoanei vătămate. Cu excepția termenului prevăzut la art. 345 alin. (3), termenele sunt stabilite în zile succesive. Pentru motive întemeiate, termenele în continuare în camera preliminară pot fi stabilite în zile nesuccesive, între care nu poate fi un interval mai mare de 7 zile. (4) Citațiile pentru termenul stabilit potrivit dispozițiilor art. 344 alin. (4) conțin mențiunea referitoare la acordarea termenelor în continuare și atenționarea că pentru termenele stabilite ulterior nu se vor emite alte citații, părțile și subiecții procesuali având obligația de a urmări parcursul dosarului. (5) Termenele de judecată în camera preliminară pot fi stabilite după un interval mai mare de 7 zile numai dacă probele încuviințate sau măsurile dispuse, prin natura lor, împiedică stabilirea unui termen mai scurt'.

În sesizarea trimisă la CCR, ICCJ susține că modificările propuse la Codul de procedura penală sunt neconstituționale pentru că afectează coerența procedurii penale și drepturile procesuale ale părților.

'Viciile de neconstituționalitate se referă la nesocotirea principiilor constituționale ale legalității și clarității legii, egalității în drepturi, respectării dreptului la apărare, la un proces echitabil și îndeplinirii justiției într-un stat de drept', susține Înalta Curte într-un comunicat de presă.

În continuare, ICCJ precizează care sunt aspectele din lege pe care le consideră neconstituționale:

* Reunirea și disjungerea cauzelor în camera preliminară.

Legea introduce posibilitatea reunirii/disjungerii cauzelor în camera preliminară, dar fără corelare cu regulile existente. Judecătorul de camera preliminară ar ajunge să intre indirect pe fondul cauzei, deși rolul lui se rezumă la verificarea legalității urmăririi penale. Apar blocaje practice: la ce parchet se restituie cauza, cum se separă dosarele reunite, cum se evita soluțiile contradictorii.

În opinia ICCJ, reglementarea cuprinsă la pct. 2 din Lege, care prevede introducerea unui nou alineat la art. 43,

alin. (4), potrivit caruia '(4) Prevederile alin. (1) - (3) se aplica și în procedura camerei preliminare. Reunirea nu se poate dispune în contestația formulată împotriva încheierilor prevăzute la art. 346', ridică probleme de neconstituționalitate din perspectiva art. 1 alin. (5) din Constituție, întrucât soluția legislativă este necorelată cu arhitectura actuală a procedurii camerei preliminare și cu competența funcțională a judecătorului de camera preliminară, neintegrându-se organic în cadrul normativ existent.

Astfel, actul normativ implică o modificare a competenței funcționale a judecătorului de camera preliminară care, în analiza sa, va fi ținut să antameze fondul cauzei, deși, potrivit art. 3 și art. 54 din Codul de procedură penală, acesta îndeplinește funcția de verificare a legalității trimiterii ori netrimiterii în judecată, fiind competent să verifice legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor procesuale de către organele de urmărire penală.

Conform ICCJ, aceleași vicii de neconstituționalitate sunt identificate și în privința reglementării de la pct. 3 al actului normativ adoptat, în conformitate cu care: '(3) Prevederile alin. (1) și (2) se aplica în mod corespunzător în procedura de camera preliminară. Disjungerea cauzei se dispune și atunci când numai pentru unele dintre infracțiuni sau numai pentru unii inculpați se impune restituirea cauzei la parchet. În cazurile prevăzute la art. 43 alin. (1), judecătorul de camera preliminară dispune, dacă este cazul, restituirea întregii cauze la parchet'.

În arhitectura actuală a procesului penal, potrivit art. 46 alin. (1) din Codul de procedură penală, instanța poate dispune disjungerea cauzei pentru unii dintre inculpați sau pentru unele infracțiuni, atunci când aceasta măsura este necesară pentru buna desfășurare a judecății. Totodată, conform art. 63 alin. (1) din Codul de procedură penală, dispozițiile art. 46 se aplica și în cursul urmăririi penale. Cu toate acestea, nici dispozițiile menționate și nici normele care reglementează procedura camerei preliminare nu conțin o normă de trimitere care să permită aplicarea instituției disjunerii și în această fază procesuală, precizează ICCJ.

* Eliminarea citării la termenele ulterioare în procedura de camera preliminară.

Noua regulă spune că, după primul termen, părțile trebuie singure 'să urmărească parcursul dosarului'. Norma este vagă și neclară. Se afectează dreptul la apărare și procesul echitabil, deoarece părțile nu mai sunt citate nemaiavând posibilitatea să afle termenele noi stabilite în continuare. Sunt dezavantajate persoanele vulnerabile: deținuți, vârstnici, victime, persoane care nu au acces la internet sau nu dețin cunoștințele digitale pentru utilizarea platformelor.

* 'Autoritatea de lucru judecat' în camera preliminară.

Legea face definitive concluziile judecătorului de camera preliminară în ceea ce privește legalitatea probelor, aspect ce contrazice jurisprudența CCR, care permite verificarea legalității probelor și în faza de judecată. Instanța de fond ar fi împiedicată să mai analizeze probe obținute nelegal sau neloyal. Se limitează dreptul la apărare și rolul instanței de judecată în înfaptuirea justiției. Pentru a se evita decizii ulterioare care constată neconstituționalitatea unor prevederi normative după aplicarea lor în procedurile judiciare, cu efecte negative asupra instanțelor judecătorești și a soluționării cauzelor, se impune verificarea constituționalității cadrului de reglementare adoptat prin legea atacată.

ICCJ afirmă că reglementarea cuprinsă la pct. 50 din lege, care prevede introducerea art. 346 (1) cu următorul conținut: 'Art. 346(1) - (1) Încheierile definitive ale judecătorului de camera preliminară prin care au fost respinse cererile și excepțiile privind legalitatea administrării probelor sau a efectuării actelor de urmărire penală, precum și cele prin care au fost excluse probe administrate în cursul urmăririi penale ori s-a constatat nelegalitatea unor acte de urmărire penală au autoritate de lucru judecat, inclusiv în cazul unei noi trimiteri în judecată după restituirea cauzei la parchet, precum și în cauzele disjuncte. (2) Autoritatea de lucru judecat prevăzută la alin. (1) poate fi invocată în orice stare a procesului', încalca liberul acces la justiție și dreptul la apărare, întrucât consacră o autoritate de lucru judecat extinsă unor încheieri pronunțate în procedura camerei preliminare, care nu soluționează

fondul cauzei și care, potrivit jurisprudenței Curții Constituționale, nu se bucura de plenitudinea efectelor specifice hotărârilor definitive asupra fondului.

'Soluția legislativa criticata nu numai ca se îndeparteaza de jurisprudența Curții Constituționale referitoare la limitele autorității de lucru judecat în materia camerei preliminare, dar intra și într-o contradicție evidenta cu mecanismul procedural reglementat de art. 386 (1) din Codul de procedura penala, afectând coerența interna a reglementarii procesual penale și posibilitatea instanței de a asigura respectarea efectiva a garanțiilor fundamentale ale procesului echitabil', este concluzia ICCJ.